

Stop het gebruik van voedselgewassen voor biobrandstof.

Open brief aan Staatssecretaris Van Veldhoven en Minister Wiebes

Wij, de ondergetekenden, willen onze ernstige zorgen uitspreken over het Biobrandstofbeleid van de Europese Unie. Met deze brief doen wij een dringend beroep op u om te erkennen dat dit Biobrandstofbeleid een negatieve invloed heeft op klimaat, mens, milieu en natuur. Voor het klimaatprobleem is het bijmengen van voedselgewassen in brandstof een schijnoplossing. Daarom vragen we u om tijdens de Energieraad op 18 december ervoor te pleiten dat er in het Europese Duurzame Energiebeleid voor 2020 tot 2030 geen gebruik gemaakt wordt van voedselgewassen voor biobrandstof.

Uit recent onderzoek – in opdracht van de Europese Commissie – blijkt dat deze bijmenging van biobrandstoffen leidt tot een aanzienlijke verhoging van CO₂-emissies, in plaats van de beoogde emissiereductie. Dit komt door de kap van het bos en aanplant van gewassen in bos- en veengebieden die hoge koolstofvoorraden bezitten.¹ Het gebruik van biodiesel uit voedsel stoot daardoor gemiddeld per liter bijna twee keer zoveel CO₂ uit als fossiele diesel, en het gebruik van biodiesel uit palmolie zorgt zelfs voor maar liefst drie keer zoveel CO₂-uitstoot als fossiele diesel.¹

Bovendien zorgt het EU Biobrandstofbeleid voor een groeiende vraag naar biobrandstoffen uit voedselgewassen, en daarmee ook voor een groeiende vraag naar nieuwe landbouwgrond voor deze gewassen.² Om aan deze groeiende vraag naar biobrandstoffen te voldoen worden belangrijke ecosystemen zoals tropische regenwouden, veengronden en graslanden omgezet in uitgestrekte plantages met slechts één gewas.³ Deze monoculturen zorgen voor een verlies van bossen en biodiversiteit, overstromingen, landdegradatie, vervuiling van oppervlaktewater, vertroebeling van kustwateren, afbraak van koraal. Daarnaast dragen deze ontwikkelingen bij aan lokale klimaat-extremen, waaronder droogtes.⁴⁻⁶

Daarbij leidt de groeiende vraag naar deze grondstoffen ertoe dat de voedselprijzen stijgen en lokale voedselproductie onder druk komt te staan.⁷ Dit komt doordat productie van voedselgewassen overgaat in productie van gewassen voor biobrandstoffen. De vaak kleinschalige boeren verliezen hierdoor hun zelfstandigheid en worden afhankelijk van grote

bedrijven en instabiele markten.⁸ Dit heeft een negatief effect op voedselzekerheid, zeker in ontwikkelingslanden en opkomende economieën.⁹⁻¹¹ Juist de meest benadeelde demografieën worden hierdoor getroffen- vooral de armsten en de vrouwen.¹²⁻¹⁹ Uitbreiding van plantages voor biobrandstoffen vindt bovendien vaak plaats zonder de daartoe vereiste ‘vrijwillige, voorafgaande en geïnformeerde toestemming’ van de betrokken inwoners van deze gebieden.^{20,21} Het EU Biobrandstofbeleid zet een premie op landroof, corruptie en intimidatie en draagt bij aan toenemende sociale conflicten, armoede en ongelijkheid in de producerende landen.¹²⁻¹⁹

Kortom, het bijmengen van biobrandstoffen berust op de achterhaalde veronderstelling dat dit een vergroening van de transportbrandstoffen inhoudt, maar heeft in werkelijkheid het tegenovergestelde effect: het veroorzaken van ecologische en zelfs sociale degradatie. Dit beleid fungeert nu als schaamlap die de risico's van fossiele brandstoffen verhult en slechts een schijnoplossing voor onze energiebehoefte biedt.

Het huidige EU Biobrandstofbeleid voldoet derhalve niet aan de duurzaamheidscriteria die de EU zichzelf stelt, zoals: broeikasgasemissiereductie, bescherming van biodiversiteit, veengebieden, koolstofvoorraden, bodem en water, of sociale duurzaamheid. Een realistisch duurzaam energiebeleid vergt inzet op energiebesparing en werkelijk hernieuwbare energie.

In relatie tot het EU Biobrandstofbeleid roepen we u op om:

- Te erkennen dat het huidige EU Biobrandstofbeleid een negatieve invloed heeft op klimaat, mens, milieu en natuur.
- Ervoor te zorgen dat er in Europa geen gebruik gemaakt wordt van voedselgewassen voor biobrandstof en dit te verankeren in het Europese Duurzame Energiebeleid voor 2020-2030.

Stop the use of food crops for biofuel

Open letter to the new Dutch cabinet

We, the undersigned, wish to express our sincere worries about the European biofuel policy. In this letter we urgently implore you to acknowledge that admixture of food crops into fuel causes severe damage to **climate**, **nature** and **communities**. The European admixture policy is a false solution to climate problems. We therefore call upon you to plead that biofuels from foodcrops have no place in the European 2030 Agenda on Sustainable Development.

Recent research – carried out under assignment of the European Commission – points out that admixture leads to increased greenhouse gas emissions. Biodiesel from food crops on average emits 1.8 times as much CO₂ as fossil fuels and this number increases to 3 times more in case of biodiesel from palm oil.¹

Moreover, European admixture policy leads to an increased demand for vegetable oils from food crops and therefore also to increasing demand for agricultural soil for these crops.² To meet this demand, vulnerable ecosystems like tropical forests, wetlands and grasslands are being converted to vast monocultures.³ This leads to biodiversity losses and increased vulnerability to droughts, floods, land degradation, surface water pollution, blurring of coastal waters and degradation of coral reefs, and also contributes to local climate-extremes.⁴⁻⁶

In addition, increasing demand for biofuel crops leads to increased food prices.⁷ Local food production is threatened as small-scale agriculture disappears and local farmers lose their autonomy, whilst becoming dependent on multi-billion dollar companies and unstable markets.⁸ This jeopardizes food security, particularly in developing countries.⁹⁻¹¹ This has the worst effect on the poorest inhabitants of affected areas.¹²⁻¹⁹ Above all, biofuel plantations expand without the required free prior informed consent from local people.^{20,21} European admixture policies presently fund land theft, corruption and intimidation, contributing to social conflicts, poverty and inequality in producing countries.¹²⁻¹⁹

In short, admixture of fuel crop oil relies on the unfounded assumption that this leads to more sustainable fuel use, but in reality causes ecological and social degradation. The policy serves as a veil that obscures the risks involved in fossil fuels while offering no more than a false solution for our energy requirements.

The admixture policy therefore does not meet the sustainability requirements that the EU poses for itself, like reduction of greenhouse gas emissions or protection of biodiversity, wetlands, carbon stocks, soil, water and social sustainability. A realistic energy policy requires energy savings and truly renewable energy.

We therefore call upon you to:

- acknowledge that the European admixture policy causes climatic, natural and social damage.
- see to it that food crops will no longer be used for biofuels in Europe and to establish this into the European 2030 Agenda on Sustainable Development.

Ondertekenaars op 03-12-2017:

1. **Prof. dr. J. Aerts**, Hoogleraar, Climate and Water Risk, Vrije Universiteit Amsterdam
2. **Dr. H. Aiking**, Universitair Hoofddocent, Institute for Environmental Studies, Vrije Universiteit Amsterdam.
3. **Dr. A. Arce**, Universitair Hoofddocent, Sociology of Development and Change, Wageningen University & Research
4. **M. H. Arrese**, Promovendus, Sociology of Development and Change and Rural Sociology, Wageningen University & Research
5. **Dr K. Arts**, MSc MA, Onderzoeker, FNP group, Wageningen University & Research
6. **Dr. L.G.H. Bakker**, Universitair docent, Anthropology and Contemporary Asian Studies, Universiteit van Amsterdam,
7. **Dr. A. Barendregt**, Universitair Docent, Environmental Sciences, Copernicus Institute of Sustainable Development, Universiteit Utrecht
8. **Prof. dr. C.J. Bastmeijer**, Hoogleraar, Nature Conservation and Water Law, Tilburg University
9. **Prof. mr. dr. A. Bedner**, Hoogleraar, Recht en Samenleving in Indonesië, Universiteit Leiden
10. **Dr. J. Behagel**, Universitair Docent, Forest and Nature Conservation Policy, Wageningen University & Research
11. **Dr. P.A. Behrens**, Universitair Docent, Leiden University College, Universiteit Leiden
12. **Dr. M. Bennett**, Postdoctoraal Onderzoeker, Philosophy, Utrecht University.
13. **Dr. W. Berenschot**, Onderzoeker, Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde, Leiden
14. **Dr. F. van den Berg**, Universitair Docent, Environmental Philosophy, Copernicus Institute of Sustainable Development, Universiteit Utrecht
15. **A. Berti Suman**, Promovendus, Tilburg Institute for Law, Technology and Society, Tilburg University
16. **Dr. P.J.H. van Beukering**, Universitair Hoofddocent, Faculty of Science, Environmental Economics, Vrije Universiteit Amsterdam
17. **Dr. T. Boekhout van Solinge**, Onafhankelijk Docent-Consultant Criminologie, gespecialiseerd in tropische ontbossing en gerelateerde conflicten
18. **B.F. de Boer** MSc, Promovendus, Centrum voor Milieuwetenschappen, Universiteit Leiden
19. **A. den Boer**, Onderzoeker, Sociology of Development and Change, Wageningen University & Research
20. **Prof. Dr. J. Boersema**, Hoogleraar Grondslagen van de Milieuwetenschappen, Universiteit Leiden
21. **Dr. T. Bosker**, Universitair Docent, Leiden University College, Universiteit Leiden
22. **Prof. Dr. S.M. Borrás Jr.**, Hoogleraar, Agrarian Studies, International Institute of Social Studies, Erasmus University Rotterdam/Den Haag
23. **Prof. Dr. W. Botzen**, Hoogleraar, Economics of Climate Change and Natural Disasters, Vrije Universiteit Amsterdam & Hoogleraar, Economics of Global Environmental Change, Universiteit Utrecht

24. **Prof. dr. ir. W. Bouten**, Hoofd Dept. Theoretical and Computational Ecology, Initiator of BSc Future Planet Studies, Universiteit van Amsterdam
25. **S. Van den Brink**, Promovendus, Centrum voor Milieuwetenschappen, Universiteit Leiden
26. **L. Brouwer**, Universitair Docent, Cultural Anthropology, Universiteit Utrecht
27. **Prof. dr. B. Büscher**, Hoogleraar en Afdelingshoofd, Sociology of Development and Change Group, Wageningen University & Research
28. **Dr. F. de Castro**, Universitair Docent, CEDLA, Universiteit van Amsterdam
29. **Dr. R. Celikates**, Universitair Hoofddocent, Political and Social Philosophy, Universiteit van Amsterdam
30. **Dr. E. Cieraad**, Universitair Docent, Centrum voor Milieuwetenschappen, Universiteit Leiden
31. **Dr. R. Coates**, Universitair Docent, Disaster and Crisis Studies, Sociology of Development and Change, Wageningen University & Research
32. **Prof. dr. ir. J. Cramer**, Hoogleraar, Duurzaam Innoveren, Universiteit Utrecht
33. **G. Cremers**, Promovendus, Universiteit van Amsterdam
34. **Prof. Dr. S. Dekker**, Universitair Hoofddocent, Environmental Sciences, Copernicus Institute of Sustainable Development, Universiteit Utrecht
35. **Prof. dr. T. Dietz**, Emeritus Hoogleraar Afrikaanse Ontwikkeling, Universiteit Leiden
36. **Prof. dr. ir. H. van Dijk**, Hoogleraar, Recht en Bestuur in Afrika, Wageningen University & Research
37. **Dr. J. van Dijk**, Universitair Docent, Restoration Ecology and Biodiversity Conservation, Copernicus Institute of Sustainable Development, Universiteit Utrecht
38. **Dr. J.F. Duivenvoorden**, Universitair docent, Tropische Ecologie, Universiteit van Amsterdam
39. **Prof. ir. N.D. van Egmond**, Hoogleraar, Milieukunde en Duurzaamheid, Universiteit Utrecht
40. **Dr. W.J. Elbers**, Universitair Docent, Advanced Master in International Development (AMID), Radboud Universiteit Nijmegen
41. **Prof. dr. E.R. Engelen**, Hoogleraar, Financiële Geografie, Universiteit van Amsterdam
42. **A. Fioole**, Promovendus, Department of Anthropology, Universiteit van Amsterdam
43. **Dr. R. Fletcher**, Universitair Hoofddocent, Sociology of Development and Change, Wageningen University & Research
44. **Dr. B. van Geel**, Universitair Hoofddocent, Paleo-ecologie, Universiteit van Amsterdam
45. **Dr. P. W. Gerbens-Leenes**, Universitair Docent, Centrum voor Energie en Milieukunde (IVEM), Rijksuniversiteit Groningen
46. **Dr. J. F. Gerber**, Universitair Docent, Environment and Development, International Institute of Social Studies, Erasmus University Rotterdam/Den Haag
47. **Prof. dr. R. Gerlagh**, Hoogleraar, Environmental Economics, Tilburg University
48. **Dr. A. Gilbert**, Universitair Docent, Institute for Environmental Studies, Vrije Universiteit Amsterdam
49. **Prof. dr. J. Griffioen**, Hoogleraar, Water Quality Management, Copernicus Institute of Sustainable Development, Universiteit Utrecht

50. **Dr. Ir. J.B. Guinée**, Universitair Hoofddocent, Institute of Environmental Sciences, Universiteit Leiden
51. **Dr. ir. G. van der Haar**, Universitair Docent, Sociology of Development and Change, Wageningen University & Research
52. **P. Hebinck**, Universitair Hoofddocent, Sociology of Development and Change, Wageningen University & Research
53. **Dr. H.A.B. van der Heijden**, Universitair Hoofddocent, Amsterdam Institute for Social Science Research, Universiteit van Amsterdam
54. **Dr. Ir. M. Heijmans**, Universitair Docent, Wageningen University & Research
55. **Dr. Ir. I. Heitkonig**, Universitair Docent, Resource Ecology Group, Wageningen University & Research
56. **Dr. A.M. Herrmann**, Universitair Docent, Innovation Studies, Copernicus Institute of Sustainable Development, Universiteit Utrecht.
57. **Prof. Dr. Ir. Arjen Y. Hoekstra**, Hoogleraar en Afdelingshoofd, Water Management, University of Twente
58. **Dr. Ir. A. R. Hof**, Universitair Docent, Wageningen University & Research
59. **Prof. Dr. M.W. Hofkes**, Hoogleraar Milieueconomie, Vrije Universiteit Amsterdam.
60. **Dr. P. van Hooft**, Universitair Docent, Resource Ecology Group, Wageningen University & Research
61. **Prof. Dr. H. Hummels**, Hoogleraar, Social Entrepreneurship, Utrecht University School of Economics, Universiteit Utrecht
62. **Dr. G. Huppes**, Senior onderzoeker, Centrum voor Milieuwetenschappen, Universiteit Leiden
63. **S.M. Jameson**, Doctoraal Onderzoeker, Tilburg Institute for Law, Technology and Society, Tilburg University
64. **Dr. B. Jansen**, Universitair Hoofddocent, Bodemchemie, Universiteit van Amsterdam
65. **B. Jansen**, Universitair Docent, Sociology of Development and Change, Wageningen University & Research
66. **Dr. K. Jansen**, Universitair Hoofddocent, Rural Sociology, Wageningen University & Research
67. **Prof. Dr. H.Y.M. Jansen**, Onderzoeker, Amsterdam Centre for Globalization Studies, Universiteit van Amsterdam
68. **Dr.ir. P. A. Jansen**, Universitair Hoofddocent, Environmental Sciences, Wageningen University & Research
69. **Dr. E.B.P. de Jong**, Onderzoeker, Cultural Anthropology and development studies, Radboud University, Nijmegen
70. **Prof. dr. E. de Kadt**, Emeritus Hoogleraar, Cultural Anthropology, Universiteit Utrecht
71. **A. Kalfagianni**, Environmental governance, Assistant Professor, Utrecht University
72. **N. Karimasari**, Promovendus, Sociology of Development and Change, Wageningen University & Research
73. **Em. Prof. Dr. M. B. Katan**, Biochemicus, Afdeling Gezondheidswetenschappen, Vrije Universiteit
74. **Dr. Ir. I. L. ten Kate**, Assistant Professor, Planetary Sciences, Utrecht University

75. **Dr. A. Keessen**, Universitair Docent, Departement Rechtsgeleerdheid, Utrecht Centre for Water, Oceans and Sustainability Law, Universiteit Utrecht
76. **Prof. Dr. R.P.M. Kemp**, Hoogleraar, Sustainable Development, Maastricht University
77. **T. Kigell**, Promovendus, Sociology of Development and Change, Wageningen University & Research
78. **Dr. R.E. Kim**, Universitair Docent, Global Environmental Governance, Copernicus Institute of Sustainable Development, Universiteit Utrecht
79. **Dr. E.G.M. Kleijn**, Universitair Hoofddocent, Centrum voor Milieuwetenschappen, Universiteit Leiden
80. **H. KleinJan**, PhD Candidate, Marine Biologie, Station Biologique Roscoff, France
81. **Prof. dr. A. Kleinknecht**, Emeritus Hoogleraar, Economie van Innovatie, Technische Universiteit Delft
82. **Prof. dr. G. van Klinken**, Bijzonder Hoogleraar, Sociale en Economische Geschiedenis van Zuidoost Azië, Universiteit van Amsterdam & Senior Onderzoeker, Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde, Leiden
83. **Prof. Dr. Ir. B.J. de Kloet**, Hoogleraar, Globalisering, Faculteit der Geesteswetenschappen, Universiteit van Amsterdam
84. **Dr. M. Koetse**, Assistant professor, Environmental Economics, Instituut voor Milieuvraagstukken, Vrije Universiteit Amsterdam
85. **Dr. M. Köhne** (initiatiefnemer), Universitair Docent, Rechtsanthropologie, Wageningen University & Research
86. **P. van der Kooij**, Promovendus, Klimaat Ethiek, Universiteit Utrecht
87. **Prof. dr. C.G. Koonings**, Hoogleraar, Brazilian Studies, CEDLA, Universiteit van Amsterdam
88. **Dr. S. Koot**, Postdoctoraal Onderzoeker en Universitair Docent, Sociology of Development and Change, Wageningen University & Research
89. **Dr. ir. C.S.A. van Koppen**, Universitair Hoofddocent, Environmental Policy, Wageningen University & Research
90. **L.M. Kreemers**, Promovendus, Work and Organizational Psychology, Universiteit van Amsterdam
91. **Dr. M. van Kuijk**, Universitair Docent, Tropical Forest Ecology, Universiteit Utrecht
92. **Dr. O. Kuik**, Senior Onderzoeker, Instituut voor Milieuvraagstukken, Vrije Universiteit Amsterdam
93. **Prof. dr. G.M.M. Kuipers**, Hoogleraar, Culturele Sociologie, Universiteit van Amsterdam, Amsterdam
94. **Prof. Dr. H.J. Laanbroek**, Emeritus Hoogleraar, Microbiële Ecologie van Wetlands, Universiteit Utrecht
95. **Ir. J. van Laar**, Onderwijs-/Onderzoeksmedewerker, Bos en Natuurbeleid, Wageningen University & Research
96. **Prof. mr. dr. T. Lambooy**, Hoogleraar, Ondernemingsrecht, Nyenrode Business Universiteit, Breukelen
97. **Dr. F. van Langevelde**, Universitair Hoofddocent, Resource Ecology, Wageningen University & Research

98. **J. van Leeuwen**, Universitair Docent, Milieubeleid, Wageningen University
99. **Dr. J. Limpens**, Universitair Hoofddocent, Plantenecologie en Natuurbeheer, Wageningen University & Research
100. **E. Linders**, Promovendus, Cultural Anthropology, Universiteit Utrecht
101. **M. Lohbeck**, Postdoctoraal Onderzoeker, Forest Ecology and Management, Wageningen University & Research
102. **Dr M. Lopes Cardozo**, Assistant Professor, International Development Studies, University of Amsterdam.
103. **Prof. Dr. Jon Lovett**, Chair in Global Challenges, School of Geography, University of Leeds
104. **Dr. K.E.H. Maas**, Universitair Docent, Department of Business Economics, Erasmus University Rotterdam
105. **Dr. H. Maat**, Universitair Hoofddocent, Knowledge, Technology and Innovation, Wageningen University & Research
106. **A. Marhol**, Universitair Docent, Tilburg Law and Economics Center, Tilburg University
107. **Prof. dr. P. Martens**, Hoogleraar, Duurzame Ontwikkeling, Universiteit van Maastricht
108. **Dr. C. H. McMichael**, Universitair Docent, Tropical Ecology and Paleoecology, Instituut voor Biodiversiteit en Ecosysteem Dynamica, Universiteit van Amsterdam
109. **Dr. Y. van der Meer**, Universitair Hoofddocent, Sustainability of Biobased Materials, Hoofd Biobased Materials, Maastricht University
110. **E. Meijer**, Promovendus, Faculteit der Geesteswetenschappen, Universiteit van Amsterdam
111. **Dr. T. Meijers**, Postdoctoraal Onderzoeker, Politieke Filosofie, Utrecht Universiteit/Leiden Universiteit
112. **Prof. dr. H. C. Moll**, Emeritus Hoogleraar, Natuurlijke Hulpbronnen voor Duurzame Productie en Consumptie, Universiteit Groningen
113. **Dr. ir. S. Nonhebel**, Universitair Hoofddocent, Environmental Sciences, Rijksuniversiteit Groningen
114. **Dr. G. Nooteboom**, Universitair Hoofddocent, Anthropology and Asian Studies, Universiteit van Amsterdam
115. **M. Nuijten**, Universitair Hoofddocent, Sociology of Development and Change, Wageningen University & Research
116. **Dr. J.G.B. Oostermeijer**, Universitair Docent, Evolutie en Populatiebiologie, Instituut voor Biodiversiteit en Ecosysteem Dynamica, Universiteit van Amsterdam
117. **Dr. ir. J. den Ouden**, Universitair Docent, Boscologie en Bosbeheer, Wageningen University & Research
118. **Dr. P. M. Paiement**, Universitair Docent, Department for Public Law, Jurisprudence and Legal History, Tilburg University
119. **Prof. dr. P.H. Pattberg**, Hoogleraar, Transnational Environmental Governance, Vrije Universiteit Amsterdam

120. **Dr. A.P. Pauwelussen**, Universitair Docent, Cultural Anthropology and Development Sociology Institute, Universiteit Leiden
121. **G. Peek**, Universitair Docent, Bodem en Landgebruik, Wageningen University & Research
122. **Prof. dr. ir. W.G.J.M. Peijnenburg**, Bijzonder Hoogleraar, Milieutoxicologie en Biodiversiteit, Centrum voor Milieuwetenschappen, Universiteit Leiden
123. **Dr. W. Peters**, Hoogleraar, Carbon Cycle and Atmospheric Composition, Wageningen University & Research
124. **Prof. dr. ir. C.M.J. Pieterse**, Hoogleraar, Plant-Microbe Interacties, Universiteit Utrecht
125. **Dr. Y. van der Pijl**, Universitair Hoofddocent, Culturele Antropologie, Universiteit Utrecht
126. **Prof. dr. J. D. van der Ploeg**, Extern Medewerker, Rural Sociology, Wageningen University & Research
127. **M. van Pomeran** MSc, Promovendus, Centrum voor Milieuwetenschappen, Universiteit Leiden
128. **Prof. dr. H. Prins**, Hoogleraar, Resource Ecology, Wageningen University & Research
129. **Dr. M. Pulleman**, Universitair Docent, Bodemkwaliteit, Wageningen University & Research & Senior Bodemwetenschapper, International Center for Tropical Agriculture, Cali, Colombia
130. **Prof. dr. A.M.J. Ragas**, Hoogleraar, Milieu-en Natuurwetenschappen, Open Universiteit Heerlen
131. **Dr. E. Rasch**, Universitair Docent, Sociology of Development and Change, Wageningen University & Research
132. **Drs. M.C.C.J. Reesink**, Universitair Docent, Media en Cultuur, Universiteit van Amsterdam
133. **Dr. V. de Rooij**, Universitair Docent, Antropologie, Universiteit van Amsterdam
134. **Dr M.A.F. Ros-Tonen**, Universitair Hoofddocent, Geografie, Planologie en Internationale Ontwikkelingsstudies, Universiteit van Amsterdam
135. **Dr. D. Roth**, Universitair Hoofddocent, Sociology of Development and Change, Wageningen University & Research
136. **Prof. dr. ir. J. Rotmans**, Hoogleraar, Duurzame Transitie en Systeminnovatie, Erasmus Universiteit Rotterdam
137. **Dr. R. Rutten**, Onderzoeker, Anthropology and Sociology of Non-Western Societies, Universiteit van Amsterdam
138. **Dr. M. Sanders**, Universitair Hoofddocent, Economics of Transition and Sustainability, Utrecht University School of Economics
139. **Dr. U. Sass-Klaassen**, Universitair Hoofddocent, Bosbouw en Bosbeheer, Wageningen University & Research
140. **Prof. dr. H. Schenk**, Hoogleraar Economie en Bedrijfseconomie Universiteit Utrecht, en Kroonlid, Sociaal-Economische Raad

141. **Dr. L. Scherer**, Universitair Docent, Centrum voor Milieuwetenschappen, Universiteit Leiden
142. **J.E.M. Schild** MSc, Promovenda, Centrum voor Milieuwetenschappen, Universiteit Leiden.
143. **Dr. M. Schneider**, Universitair Docent, Agrarian, Food and Environmental Studies, International Institute of Social Studies, Erasmus University Rotterdam/ Den Haag
144. **Prof.dr. M. Schouten**, Bijzonder Hoogleraar, Plantenecologie en Natuurbeheer, Wageningen University & Research
145. **Dr. ir. A. Schrier-Uijl**, Associate Expert Climate & Environment, Wetlands International, Amsterdam
146. **Prof. dr. H. Schulte Nordholt**, Hoofd Onderzoeker, Koninklijk Instituut voor Taal-, Land en Volkenkunde, Leiden & Hoogleraar, Indonesische Geschiedenis, Universiteit Leiden.
147. **Y. Si**, Gast Onderzoeker, Wageningen University & Research
148. **M. Smies**, Network Director, Frogs International - Environmental Management and Consultancy, Den Haag
149. **Prof. dr. D.P. van Soest**, Hoogleraar, Milieu-Economie, Tilburg University
150. **Prof.dr. M. Spierenburg**, Universitair Docent, Department of Anthropology and Development Studies, Radboud University Nijmegen
151. **Prof. Dr. M. Spoor**, Hoogleraar Development Studies, International Institute of Social Studies, Erasmus University Rotterdam/Den Haag
152. **Dr. B. Sprecher**, Universitair Docent, Industriële Ecologie, Centrum voor Milieukunde Leiden, Universiteit Leiden
153. **Dr. R. Spronk**, Universitair Hoofddocent, Anthropology, Universiteit van Amsterdam
154. **Prof. Dr. I. van Staveren**, Hoogleraar, Pluralist Development Economics, Institute of Social Studies, Erasmus University Rotterdam/Den Haag
155. **H. ter Steege**, Extraordinary Professor, Tropical Forest Diversity and Tree and Traits, Naturalis en Free University Amsterdam
156. **Prof. dr. E. Tellegen**, Hoogleraar, Sociologie en Milieu, Universiteit Utrecht
157. **L. Trogisch**, Promovendus, Sociology of Development and Change, Wageningen University & Research
158. **Dr. A. Trouwborst**, Universitair Hoofddocent, Milieurecht, Tilburg University
159. **J. Ubink**, President, Commission on Legal Pluralism, International Union of Anthropological and Ethnological Sciences and Adjunct Professor of Law, University of California
160. **Prof. J. Verhoeven**, Emeritus Hoogleraar, Ecology & Biodiversity, Universiteit Utrecht
161. **Dr. P. Vergeer**, Universitair Hoofddocent, Plantenecologie en Natuurbeheer, Wageningen University
162. **Dr. ir. G. Verschoor**, Universitair Docent, Sociology of Development and Change, Wageningen University & Research

163. **Dr. B. Verschuuren**, Universitair Hoofddocent, Sociology of Development and Change, Wageningen University & Research
164. **Prof. dr. J. Verschuuren**, Hoogleraar, Internationaal en Europees Milieurecht, Tilburg University
165. **Dr. O. Visser**, Universitair Hoofddocent, Development Studies, International Institute of Social Studies, Erasmus University Rotterdam/Den Haag
166. **Dr. Ing. M.G. Vijver**, Universitair Hoofddocent, Institute of Environmental Sciences, Universiteit Leiden
167. **Dr.ir. A. van Vliet**, Bioloog, Klimaatverandering en Biodiversiteit, Wageningen University & Research
168. **Dr.ir. B. van Vliet**, Universitair Hoofddocent, Environmental Sociology and Governance, Wageningen University & Research
169. **Prof. em. Dr. B. J. M. de Vries**, IMEW/Copernicus Institute of Sustainable Development, Faculteit Geowetenschappen, Universiteit Utrecht
170. **Dr. P. de Vries**, Universitair Docent, Sociology of Development and Change, Wageningen University & Research
171. **Dr. J. Warner**, Universitair Hoofddocent, Sociology of Development and Change, Wageningen University & Research
172. **Prof. M. Wassen**, Hoogleraar, Environmental Sciences, Universiteit Utrecht
173. **Prof. dr. B. White**, Emeritus Hoogleraar, Rural Sociology, International Institute of Social Studies, Erasmus University Rotterdam/Den Haag
174. **Prof. dr. S. Wich**, Bijzonder Hoogleraar, Instituut voor Biodiversiteit en Ecosysteem Dynamica, Universiteit van Amsterdam
175. **Dr. S. van Wieren**, Universitair Hoofddocent, Environmental sciences, Wageningen University & Research
176. **M. Wiering**, Universitair Hoofddocent, Environmental and Society Studies, Radboud Universiteit Nijmegen
177. **Dr. M. Winnubst**, Universitair Docent en Onderzoeker, Departement Bestuurs- en Organisatiewetenschap, Universiteit Utrecht
178. **Prof. dr. J.S.C. Wiskerke**, Hoogleraar, Rural Sociology, Wageningen University & Research
179. **Prof. dr. C.A.A.M. Withagen**, Hoogleraar, Department of Spatial Economics, Vrije Universiteit Amsterdam
180. **Dr. M. Wolskink**, Universitair Hoofddocent, Environmental Geography & Renewable Energy, Universiteit van Amsterdam
181. **Prof. Dr. E.B. Zoomers**, Voorzitter van LANDac, Department of Human Development & Planning, Faculty of Geosciences, Universiteit Utrecht

Bronnen:

1. Valin, H., Peters, D.; Berg, van den M.; Frank, S.; Havlik, P.; Forsell, N.; Hamelinck, C. (2015) The land use change impact of biofuels consumed in the EU. Quantification of area and greenhouse gas impacts. Commissioned by the European Commission." as analysed in "T&E (2016), Globiom: the basis for biofuel policy post-2020, Transport & Environment, Brussels, April 2016"
2. Zoomers, E. A., & Otsuki, K. (2017). Addressing the impacts of large-scale land investments: Re-engaging with livelihood research. *Geoforum*.
3. Austin, K. G., González-Roglich, M., Schaffer-Smith, D., Schwantes, A. M., & Swenson, J. J. (2017). Trends in size of tropical deforestation events signal increasing dominance of industrial-scale drivers. *Environmental Research Letters*, 12(5), 054009. <https://doi.org/10.1088/1748-9326/aa7760>
4. Danielsen, F., Beukema, H., Burgess, N., Parish, F., Brühl, C., Donald, P., Fitzherbert, E. (2009). Biofuel Plantations on Forested Lands: Double Jeopardy for Biodiversity and Climate. *Conservation Biology*, 23(2), 348-358. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/29738734>
5. Vijay V, Pimm SL, Jenkins CN, Smith SJ (2016) The Impacts of Oil Palm on Recent Deforestation and Biodiversity Loss. *PLoS ONE*11(7): e0159668. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0159668>
6. Tarigan, S. D., Wiegand, K., Dislich, C., Slamet, B., Heinonen, J., & Meyer, K. (2016). Mitigation options for improving the ecosystem function of water flow regulation in a watershed with rapid expansion of oil palm plantations. *Sustainability of Water Quality and Ecology*, 8, 4-13.
7. Malins, C. (2017). Thought for food - A review of the interaction between biofuel consumption and food markets. Cerulogy, London
8. Cramb, R., & Curry, G. N. (2012). Oil palm and rural livelihoods in the Asia-Pacific region: An overview. *Asia Pacific Viewpoint*, 53(3), 223-239.
9. Potter, L. (2011). Swidden, oil palm, and food security in West Kalimantan. *Kasarinlan: Philippine Journal of Third World Studies*, 26(1-2), 252-263.
10. McCarthy, J. F. (2010). Processes of inclusion and adverse incorporation: oil palm and agrarian change in Sumatra, Indonesia. *The Journal of peasant studies*, 37(4), 821-850.
11. Azhar, B., Saadun, N., Prideaux, M., Lindenmayer, D.B. (2017). The global palm oil sector must change to save biodiversity and improve food security in the tropics. *Journal of Environmental Management* 203 (Pt 1):457-466.
12. Vel, J. A., McCarthy, J. F., & Zen, Z. (2016). The Conflicted Nature of Food Security Policy: Balancing Rice, Sugar and Palm Oil in Indonesia. *Anthropological Forum*, 26(3), 233-247. <http://dx.doi.org/10.1080/00664677.2016.1190919>
13. Rival A and Levang P. 2014. Palms of controversies: Oil palm and development challenges. Bogor, Indonesia: CIFOR.
14. Montefrio, M.G.F. (2015). Green Economy, Oil Palm Development and the Exclusion of Indigenous Swidden Cultivators in the Philippines. Land grabbing, conflict and agrarian environmental transformations: perspectives from East and Southeast Asia. Conference paper no. 22. Chiang Mai University, Chiang Mai, 5-6 June 2015. Published by: BRICS Initiatives for Critical Agrarian Studies (BICAS).
15. Santpoort, R.M., Bosch, R.M.M., Betsema, G., Zoomers, E.B. (2017). The developmental impact of private sector investments in East-Africa: a bottom up assessment of intended and unintended effects. Special Working Paper Series on 'Unintended Effects of International Cooperation' Working Paper No. 2017/13. Ministry of foreign affairs of the Netherlands.
16. Lund, C. (2017). Predatory peace. Dispossession at Aceh's oil palm frontier. *Journal of Peasant Studies* (0): 1-22
17. White, J. & White, B. (2012). Gendered experience of dispossession: Oil palm expansion in a Dayak Hibun community in West Kalimantan. *The Journal of Peasant Studies*, 39 (3-4) (2012), pp. 995-1016
18. McCarthy, John F.(2010). Processes of inclusion and adverse incorporation: oil palm and agrarian change in Sumatra, Indonesia. *Journal of Peasant Studies*, 37: 4, 821 — 850
19. Li, T.M. (2017) After the land grab: Infrastructural violence and the "Mafia System" in Indonesia's oil palm plantation zones. *Geoforum* (article in press)
20. Colchester, M., Norman, J., & Sophie, C. (2013, April). Conflict or consent? Oil palm expansion and community rights. In *Proceedings of the Annual World Bank Conference on Land and Poverty, the World Bank—Washington, DC, USA* (pp. 8-11).
21. Vermeulen, S., & Cotula, L. (2010). Over the heads of local people: consultation, consent, and recompense in large-scale land deals for biofuels projects in Africa. *The Journal of Peasant Studies*, 37(4), 899-916.